

TRANSICIÓ ENERGÈTICA? O CONCERT SENSE PARTITURA

Eduard Furró Estany

18 d'agost de 2020

Totes les societats que al llarg de l'història han esdevingut capdavanteres han estat caracteritzades per la fixació d'un objectiu acompanyat d'un pla d'acció ajustat a aquest propòsit.

Moltes d'aquestes accions han tingut repercussions molt positives, tant per a les seves societats com per el conjunt de la humanitat, si bé també és cert que han conduït a qualcunes errades que han resultat força negatives, però la realitat és que, des del punt de vista de l'efectivitat, la fixació d'objectiu i l'establiment previ d'un model per assolir-lo ha resultat sempre el mètode més idoni d'acció.

Establir un model permet coordinar accions per fer confluïr tots els esforços en una mateixa direcció, evitar contrasentits i pèrdues de temps i per tant avançar a màxim rendiment vers l'objectiu.

D'aquí les dites populars quan manca model, com ara; campí qui pugui, una olla de grills, o això és can seixanta..... etc

Avui l'objectiu prioritari (comú a tota l'humanitat) no és altre que la Transformació del sistema Energètic a 100% fonts renovables i la descarbonització de tots els processos i activitats, és a dir, l'aturada immediata dels combustibles fòssils i nuclears i de forma generalitzada la reformulació de totes aquelles activitats especialment emissores de Diòxid de Carboni.

Malauradament, a moltes societats encara no els és possible esmerçar esforç vers aquest objectiu atès la necessitat d'afrontar altres prioritats més bàsiques de subsistència. Però val a dir que aquestes també resulten ser les que més fonts renovables utilitzen (biomassa), menys contaminen i alhora més pateixen els greuges incontrolats dels que ens autoanomenem desenvolupats.

Però dins d'aquests desenvolupats, resulta que hi han societats que ja han adoptat model i marxen al capdavant, d'altres (inclòs les emergents) van perfilant el seu i segueixen camí a diferents velocitats, i d'altres com la nostra que, tot i disposar dels recursos i els coneixements, vaga sense model immersa en un limbe de sessions de treball inconnexes, reivindicacions socials, protestes mediambientals, cerca desesperada de fons econòmics externs (especialment europeus) per a justificar projectes aïllats sense model global, i molts discursos polítics buits, adornats de paraules clau com sostenibilitat, canvi climàtic, renovables, verd, smart, cotxe elèctric, innovació, emergència climàtica.....etc.

I enmig d'aquest desconcert sorgeixen iniciatives aïllades de gent compromesa, però alhora, especulacions que assetgen decisions d'alcaldes i càrrecs públics, sensibilitat social negativa vers el caràcter prepotent dels oligopolis de l'energia, i entitats i plataformes socials preocupades pels possibles impactes energètics sobre els paisatges i ecosistemes que els són propers.

Altres, indignats perquè, com ha estat habitual, continuen exclosos de les decisions i beneficis de les accions que qualcú llunyà decideix, unilateralment, implementar sobre els territoris on ells viuen.

I d'altres que des dels òrgans de govern, a ben segur amb bones intencions, intenten convocar diferents actors (músics) per tractar d'interpretar una Transició (concert) sense model (partitura).

Bé..... i així com jo ho veig:

S'anuncien esborranys de projectes de llei, com la de Transició, per regular el canvi de model energètic.....i jo penso que pretindrà regular aquesta llei si no existeix encara un model?.

Sorgeixen discursos on la clau miraculosa de tot són, les xarxes *smart*, la digitalització, el *big data*, el *blockchain*, que a ben segur tindran la seva importància, però alhora, anem deixant fora de terme eines bàsiques com l'estalvi, l'eficiència, els aïllaments tèrmics, l'aprofitament termosolar, l'ordenació de la captació d'energia sobre el territori etc.

I mentre, organitzem taules de treball en torn a l'Hidrogen.

I com és lògic en absència de model, les converses s'orienten en la direcció del curt termini dels interessos econòmics convidats:

Uns el defensen verd, altres blau, altres gris.

Uns parlen d'obtenció de l'Hidrogen de forma distribuïda, i d'altres el volen obtenir de forma centralitzada.

Altres proposen utilitzar l'Hidrogen per seguir cremant Gas Fòssil i transformar les emissions de CO2 en Metà i continuar emeten CO2.

D'altres parlen d'utilitzar l'Hidrogen per justificar, no sabem ben bé per que, la metanització dels residus orgànics.

D'altres proposen obtenir Hidrogen per sintetitzar gas Metà (sense saber d'on pensen obtenir el CO2 per obtenir Metà a partir de l'Hidrogen).

D'altres decideixen, amb bon criteri, aplicar Hidrogen Verd al nou transport públic, però s'insten licitacions deixant oberta la possibilitat de subministrar Hidrogen d'altres colors, sabent a priori que tan sols el verd pot garantir el funcionament perllongat de les Piles de Hidrogen.

Altres parlen de que el preu de l'Hidrogen Verd és encara elevat i per tant no és una opció i val més continuar amb el gas fòssil.

De fet, i com era d'esperar en absència de model (partitura), ningú sap ben bé quins usos tindrà aquest Hidrogen ni quines quantitats es necessitaran i per tant cadascú intenta aprofitar la cresta de l'ona del corrent Europeu vers l'Hidrogen Verd en pro dels seus interessos econòmics immediats (instrument propi).

No existeix partitura i per tant ningú es conscient de les fonts d'energia que necessitarem ni quin caràcter distribuït tindran, ni com hauria de ser l'ocupació ordenada de territori, ni quant Hidrogen destinarem a Mobilitat, a Cambres de Combustió d'alta temperatura o per Regular la Xarxa Elèctrica.

I com a factor comú, gaire bé ningú planteja l'eficiència energètica de les seves propostes ni l'urgència d'aturar les emissions de Diòxid de Carboni.

I el que és més preocupant és que sembla que per a molts encara no ha quedat ni tan sols prou clar que l'Hidrogen s'ha d'obtenir per electròlisi de l'aigua, a partir de les fonts renovables (és a dir H2 verd) i fer desaparèixer gradualment d'escena l'ús dels combustibles fòssils, que inclou el Gas Fòssil i qualsevol altre focus d'emissió de CO2.

I dins d'aquest desconcert desafinat, s'anuncien iniciatives d'obtenció i comercialització de l'Hidrogen Verd, ***en ares a la protecció del medi ambient***, però sempre al marge, això sí, dels usos que després li vulgui donar el comprador.

És a dir desentendre's de si aquest Hidrogen s'utilitza per convertir emissions de CO2 en noves emissions i/o desaprofitar el 40% del potencial energètic d'aquest Hidrogen Verd.

Entretant, alguns interessos, majoritàriament aquells que han aconseguit licitacions de instal·lacions de renovables, en la subhasta (a parer meu una nova errada) de l'estat espanyol, cerquen desesperadament espais de territori per llogar a baix preu, aprofitant l'actual precarietat dels usos agraris.

La formula exprés de la Generalitat de Catalunya inunda amb un allau de projectes els Ajuntaments més petits i amb menys recursos (que paradoxalment custodien la major part de territori no urbanitzat) per dictaminar la idoneïtat o no de les instal·lacions eòliques i fotovoltaïques que els inversos (aliens) proposen implementar en els seus municipis, sense cap tipus de model (partitura) que permeti ponderar ni tan sols si s'ajusten a un pla (concert) d'interès global.

I des de la meva modesta talaia penso...Quant d'esforç i potencials desaprofitats .. no?

No seria millor fer un petit parèntesi i fixar modelés a dir disposar d'una partitura prèvia, encara que fos necessari acabar-la de polir-la mentre s'interpreta?

Això permetria que cada ciutadà (instrument), tant a títol individual com a través de les seves accions laborals i empresarials, pogués conèixer les possibilitats alhora que el marc (partitura) on orientar el futur de les seves intervencions econòmiques i financeres com actor clau de la Transició (concert).

Tan difícil resulta definir un model de sistema energètic global i plantejar una transició ordenada?

Per què no definim primer el model i després organitzem taules de treball per posar en marxa les fites i definir les accions concretes a desenvolupar per cada sector social i empresarial?

Tant difícil resulta defugir el màxim possible de l'improvisació i de supeditar les decisions a un atzar de forces desproporcionades, grups de pressió i tràfics d'influències, on tothom intenta salvar el seu interès immediat?.

L'enunciada futura Agència de l'Energia semblava una bona eina per fixar model i exercir la necessària governança, sempre que aquesta esdevingués un òrgan de govern, amb ingressos econòmics no dependents del pressupost públic, i de primer nivell, però malauradament, al menys a partir del primer esborrany, sembla que es podria quedar en un simple canvi de nom de l'actual Institut Català d'Energia.

De continuar aquest camí, sembla que novament haurem perdut un altre possibilitat d'avançar vers una partitura i un director d'orquestra.

Una veritable llàstima per que, a parer meu, resultaria molt millor passar a establir un marc on cadascuna d'aquestes forces, grans petites i mitjanes, puguin trobar el seu millor posicionament en ares d'un interès general vers un model 100 % fonts renovables, la descarbonització de les activitats i preparar camí vers l'ús cada cop més sostenible dels recursos.

Això permetria llençar consignes i missatges clars a la ciutadania i als necessaris posicionaments empresarials per a l'implementació de noves economies productives, llocs de treball i canalització òptima dels fons Europeus.

Sabem que no podem assolir un canvi radical sobtat i que cal ordenar la Transició, no tan sols per motius tecnològics i de recursos sinó també per disponibilitats econòmiques, especialment en els àmbits domèstics, els règims autònoms i de les petites i mitjanes empreses, on cal prioritzar clarament les inversions per ordre d'eficiència vers la transició.

Sabem que sempre és més efectiu prioritzar esforç econòmic a estalviar energia que no pas a captar-la per fer-ne un ús ineficient o desmesurat.
Si reduïm les necessitats energètiques en origen, disminuïm també les necessitats de captació, és a dir inversió econòmica i necessitats de territori.

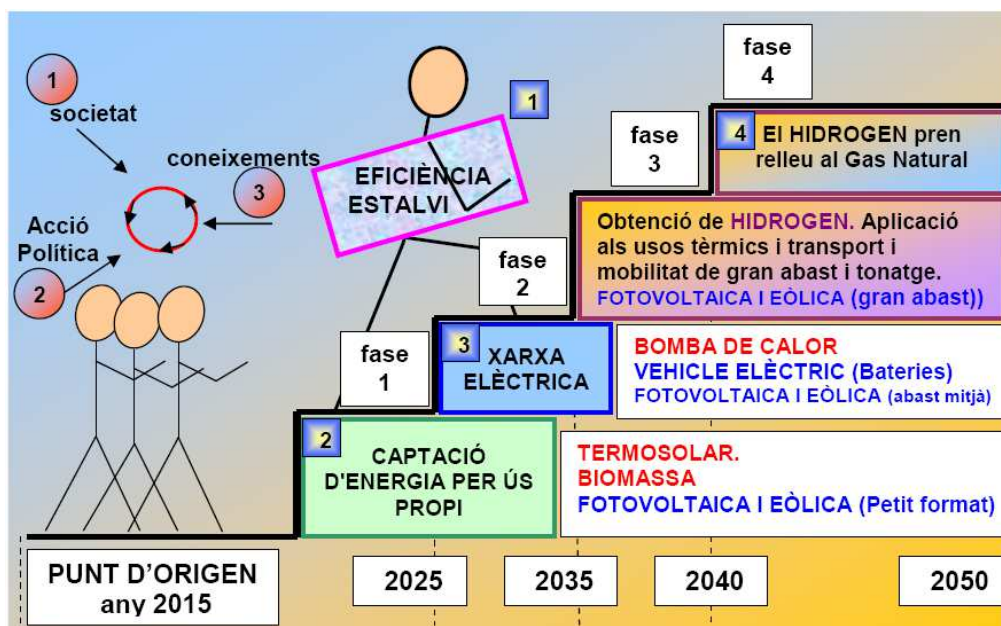

Figura 55 - Diagrama ordenat de la Transició

E.F. / 2015

Ens perdem en discursos sobre l'Hidrogen, més enfocats a la seva presència en determinats processos industrials que no pas en el seu primordial valor com a vector energètic net i polivalent, clau d'un sistema energètic 100% fonts renovables. Barregem conceptes i això suposa un nou fre a fer avançar la Transició.

Clar que tenim processos industrials, com el ciment o el ferro, que caldrà fer-los avançar tecnològicament. Clar que utilitzem Hidrogen per a la fabricació d'adobs sintètics que conjuntament amb els herbicides estan provocant la mineralització dels sols i que caldrà substituir per altres processos biològics que permetin millorar la productivitat sostinguda dels camps de conreu alhora que la salut alimentària, dels ecosistemes i dels aqüífers.

Però són fites que, a parer meu, caldria no barrejar amb el primer pas primordial de Transició a un model energètic 100% fonts renovables.

No séhe volgut incorporar un parell d'imatges en aquest petit article de reflexió amb l'intenció tan sols de posar en relleu que existeixen treballs en aquesta direcció que si més no podrien servir de base a la configuració d'un model energètic per a Catalunya.

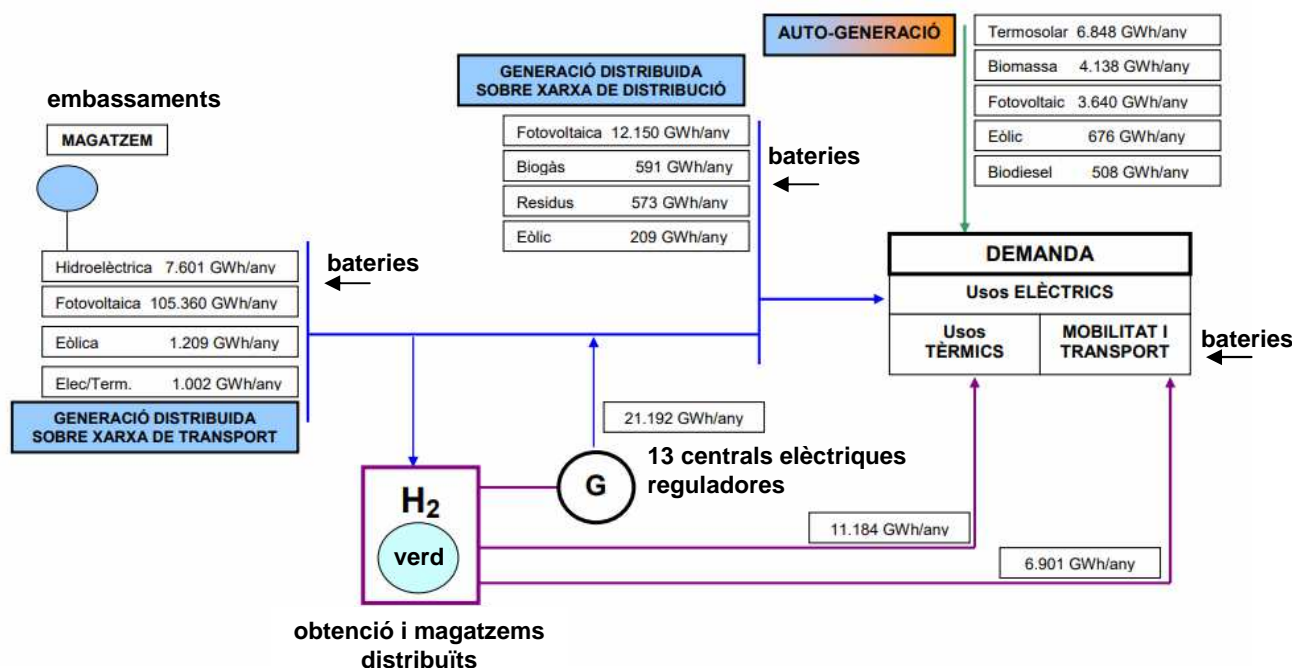

Diagrama sinòptic d'un model energètic per Catalunya

E.F. / 2015

I que si escau, es poden seguir amb detall a través de les publicacions:

Catalunya, aproximació energètica a un model energètic sostenible. E. Furró. Edit. Octaedro.

La Transformació del sistema energètic. Recursos, Raons i Eines. E. Furró. Ed. Octaedro.

El col·lapse és evitable. R. Sans i E. Pulla. Ed. Octaedro.

i d'altres llibres i treballs de membres del col·lectiu CMES, disponibles tots ells al www.cmes.cat que plantegen amb detall, també econòmic, el perquè i el com de la Transició

Fins i tot, disposar d'un model permetria actuar a la vegada i de forma coherent en diferents graons d'una Transició ordenada, per tal de guanyar velocitat.

El cert però és que la Transició necessita avui d'un impuls important que la pugui treure d'aquest estat actual on, a parer meu, la indefinició permet parlar fins l'infinít sense avançar, amb el perill imminent de caure, si és que no hi som ja, en una mena d'hipocresia sistèmica en que qui dia passa any empeny, amb la justificació d'un gran esforç de tots per acabar no fent res, o perdent oportunitats i malmetent recursos i esforços errats o no coordinats.

Cada cop disposem de menys temps per actuar i alinear-nos amb les societats més capdavanteres, i disposem de bons instruments per a fer-ho. Però disposar de bons músics sense una partitura, sens dubte farà pràcticament impossible passar d'una certa voluntat d'improvisació personal aïllada a interpretar un concert coherent i participatiu que tant i amb tanta urgència necessitem.

Tant de bo siguem capaços de trobar aviat una bona partitura i un bon director, per que el tren de les noves economies productives, dels llocs de treball i del progrés està guanyant velocitat i nosaltres encara som a l'andana i tinc la sensació que encara no ens hem decidit ni tan sols a confirmar el bitllet.

Eduard Furró Estany

18 d'agost de 2020.